

Razlaga 9. člena Pravilnika o delu Novinarskega častnega razsodišča

Uvodna pojasnila

V zadevah Zupan/SAZAS se je pojavilo vprašanje razlage novega 9. člena Pravilnika o delu Novinarskega častnega razsodišča (Pravilnik), ki sedaj določa, da NČR ne obravnava zadev, ki se hkrati obravnavajo ali se bodo obravnavale pred sodišči v RS. **Besedilo novega 9. člena se v celoti glasi:**

9. člen

NČR zavrže pritožbo, če je v zadevi, ki je predmet pritožbe na NČR začet postopek pri sodišču v Republiki Sloveniji.

Pritožnik predlogu za začetek postopka priloži izjavo, da zadeva, ki je predmet postopka pred NČR, ni v obravnavi pred rednim sodiščem, in da do zaključka postopka ne bo vložil predloga ali tožbe pri sodišču v Republiki Sloveniji.

Pred spremembo decembra 2015 je to vsebino **star Pravilnik** urejal tako:

8. člen

V primerih, ko se je zoper enega izmed udeležencev v postopku pred NČR začel ali poteka postopek pred rednimi sodišči, NČR praviloma odloči, da ne začne ali prekine postopek. O tem primeru NČR dokončno razsodi po končanem sodnem postopku. Pritožnik predlogu za začetek postopka priloži izjavo, v kateri se zaveže, da v zadevi, ki je predmet postopka pred NČR, do zaključka postopka ne bo vložil tožbe na rednem sodišču.

* * *

Problem tako prej kot sedaj je, da NČR oziroma njegovo tajništvo praktično ne more uradno ugotoviti, ali se je kakšen sodni postopek v zvezi z zadevo, ki je predmet obravnave pred NČR začel in še manj, kako se je končal. Vprašanje je tudi, kdaj se šteje, da je sodni postopek končan (s pravnomočnostjo?, ali se upoštevajo izredna pravna sredstva - zahteva za varstvo zakonitosti ali obnova postopka; kako se upošteva morebitna pritožba na ESČP?). V dosedanji praksi je bila razsodba NČR v primeru postopka na sodišču »zamrznjena«; pomeni sprejeta, na pa tudi objavljena. To je pomenilo pogosto veliko dela, ki pa ni bilo javno vidno in dosegljivo. Odločitev NČR je bila objavljena, ko je od dogodka poteklo veliko časa in zadeva ni bila več zanimiva oz. relevantna.

Ob obravnavi novega Pravilnika sta bili predlagani dve varianti, po eni bi postopek pred NČR tekел ne glede na morebitne sodne postopke, saj gre za različne temelje, po drugi, ki je bila na koncu prejeta, pa NČR ne bi obravnavalo zadev, o katerih teče ali bo začet sodni postopek med postopkom pred NČR.

Problem izvajanja te določbe je v tem, **kdaj se šteje, da je postopek pred sodiščem začet oziroma bo začet** (in kakšno izjavo naj zvezi s tem, da pritožnik).

Zadevo zaplete tudi dejstvo, da je mogoče začeti **kazenski ali civilni postopek** in razlage, kdaj se postopek začne.

Še posebej zapletena je pri nas ureditev kazenskega postopka. Kazenski postopek se lahko začne na zahtevo državnega tožilca, na predlog oškodovanca (in nato vodi postopek tožilec) ali na zasebno tožbo oškodovanca. Večinsko stališče pravne teorije je, da se kazenski postopek začne z vložitvijo obtožnega predloga tožilca ali zasebne tožbe oškodovanca. **Ovadbе in predkazenski postopki (policije) se ne štejejo kot del kazenskega postopka.**

To je še posebej pomembno za NČR, saj lahko ovadbo vložijo kdorkoli, tako oškodovanec kot kdo drug (NČR praktično ne more ugotoviti ali in kdo je vložil ovadbo in kakšen je morebitni rezultat ovadbe).

Za NČR je zato **relevantna le ovadba pritožnika** (proti novinarju ali mediju), zato mora sam pritožnik (ne odvetnik) dati izjavo, da ne bo začel kazenskega postopka ali vložil ovadbe. Drugih morebitnih ovadb NČR ne bo upoštevalo; tudi možnosti za njihov uspeh so minimalne, saj se večina relevantnih kazenskih ovadb začne na zasebno tožbo.

Pri (civilni) odškodninski tožbi je manj nejasnosti, saj jo vložijo oškodovanec/pritožnik, vendar ima ta lahko več zastopnikov oz. odvetnikov, zato mora izjavo dati sam pritožnik.

2. V zadevah Zupan/SAZAS se je pojavilo vprašanje, ali in kako vpliva na postopek pri NČR tožba za objavo popravka na podlagi zakona o medijih (ZMed).

Pravico do popravka in odgovora ureja ZMed v členih 26 do 44. Če odgovorni urednik medija popravka ali odgovora ne objavi v roku in na način, določen s tem zakonom, ima tisti, ki zahteva objavo popravka, pravico vložiti pri sodišču tožbo zoper odgovornega urednika za objavo odgovora ali popravka. Zakon določa, da se obravnava o tej tožbi omeji na obravnavanje in dokazovanje le dejstev, od katerih je odvisna dolžnost objave popravka (člen 35/1 ZMed). Na podlagi navedenih zakonskih določb je jasno, da ima tožba za objavo popravka poseben temelj (temelji na ustavni pravici iz 40. člena Ustave RS) in ni neposredno povezana z vprašanji novinarske etike.

Kodeks in Pravilnik o delu NČR glede tega, ali in kako tožba na popravek/odgovor vpliva na postopek pri NČR, ne daje neposrednega odgovora. Posredno se dotika poprave napake (ne popravka v smislu Zmed) v 1. členu Kodeksa, ki pravi, da mora novinar svoje napake – četudi nenamerne – priznati in popraviti. V tem primeru NČR lahko presodi, da novinar ni kršil Kodeksa.

Na podlagi navedenega je NČR sprejelo načelno stališče glede razlage kodeksa in Pravilnika o delu NČR po katerem **vložena tožba za objavo popravka ne vpliva na postopek in odločitve NČR na podlagi Kodeksa novinarjev Slovenije**. Zato je razsodišče sklenilo pritožbo obravnavati ne glede na vloženo tožbo za objavo popravka.

Razlaga 9. člena Pravilnika:

NČR ne obravnava pritožbe, če je v zadevi, ki je predmet pritožbe na NČR, pritožnik v Republiki Sloveniji vložil ovadbo ali zasebno tožbo zaradi katerega od kaznivih dejanj v kazenskem zakoniku, ali vložil (civilno) odškodninsko tožbo.

Razlaga Kodeksa in 9. člena Pravilnika glede vpliva tožbe na objavo popravka/odgovora na podlagi ZMed:

Tožba za objavo popravka/odgovora na podlagi zakona o medijih ne vpliva na postopek in odločanje NČR na podlagi Kodeksa novinarjev Slovenije.

Predlog izjave pritožnika, ki je hkrati oškodovanec:

V zadevi, ki je predmet pritožbe na NČR, nisem in do zaključka postopka pri NČR ne bom vložil ovadbe ali zasebne tožbe zaradi katerega od kaznivih dejanj ali vložil (civilne) odškodninske tožbe.

Če vložim pritožbo na NČR v imenu pritožnika odvetnik, mora priložiti zgornjo izjavo pritožnika, ki ga je pooblastil za pritožbo na NČR zaradi domnevne kršitve Kodeksa.